

Лариса КОРНОВЕНКО,

orcid.org/0000-0002-2587-6995

кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри слов'янської філології, зарубіжної літератури та методики навчання
Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького
(Черкаси, Україна) lkornovenko@gmail.com

Сергій КОРНОВЕНКО,

orcid.org/0000-0002-6268-2321

доктор історичних наук, професор,
професор кафедри археології та спеціальних галузей історичної науки,
директор
Науково-дослідного інституту селянства та вивчення аграрної історії
Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького
(Черкаси, Україна) s-kornovenko@ukr.net

РОЗВИТОК НАУКИ У ПОВОЄННІЙ УКРАЇНІ: ВАРІАНТИ ДЕРЖАВНОЇ СТРАТЕГІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У статті з'ясовано, що стратегії повоєнного розвитку науки в Україні представлені напрацюваннями робочої групи «Освіта і наука» Національної ради з відновлення України від наслідків війни, національним планом щодо відкритої науки Кабінету Міністрів України, інформаційно-аналітичними матеріалами, розробленими Міністерством освіти і науки України.

Окреслена у «Матеріалах робочої групи «Освіта і наука»» комплексна концепція розвитку наукової сфери в повоєнній Україні розрахована на десятилітню реалізацію впродовж червня 2022 – грудня 2032 рр. Вона містить такі основні імперативи: 1) наука – важливий чинник відбудови повоєнної України, її європейськості, сталості, успішності; 2) сучасний стан науки в Україні є кризовим, водночас криза – стартовий майданчик для комплексної модернізації як наукової сфери, так і держави загалом; 3) пріоритетом наукового розвитку повоєнної України є відкрита наука, її вихід на європейський та світовий рівні.

На рівні Кабінету Міністрів України майбутнє науки у повоєнній Україні також чітко пов'язують з її відкритою моделлю. План реалізації концепції відкритої науки в Україні розрахований на 2022 – 2030 рр. У документі йдеться переважно про формування інфраструктури відкритої науки, пов'язаної з інформаційним та іміджевими компонентами.

Стратегія, представлена Міністерством освіти і науки України стосується, по-перше, науки як соціально-го, суспільно- та дежавозначущого інституту; по-друге, науки як наукового середовища, в якому науковці здійснюють інтелектуальну творчу діяльність; науковців як ключових суб'єктів наукової сфери; по-третє відкритої науки, що є фундаментом успішного розвитку повоєнної України; по-четверте, інтеграції української науки з відповідними якісними маркерами у європейське та світове наукове товариство.

Аналіз окреслених вище стратегій є достатньою підставою для висновку про те, що спільною для них є наскрізна думка про те, що сучасна нація без науки – нація рабів. Відповідно розвиток науки – інвестиція у майбутнє успішної нації.

Ключові слова: наукова сфера, державні стратегії, повоєнна Україна, відкрита наука.

Larysa KORNOVENKO,*orcid.org/0000-0002-2587-6995**PhD in Philology, Associate Professor;**Head of the Department of Slavic Philology, Foreign Literature and Teaching Methods
Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy
(Cherkasy, Ukraine) lkornovenko@gmail.com***Serhii KORNOVENKO,***orcid.org/0000-0002-6268-2321**Doctor of Historical Sciences, Professor;**Professor at the Department of Archaeology and Special Branches of Historical Science,
Director**Research Institute of Peasantry and Agrarian History
of the Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy
(Cherkasy, Ukraine) s-kornovenko@ukr.net*

DEVELOPMENT OF SCIENCE IN POST-WAR UKRAINE: OPTIONS FOR STATE STRATEGY UNDER MARTIAL LAW

The article clarifies that the post-war science development strategies in Ukraine are represented by the work of the "Education and Science" working group of the National Council for the Restoration of Ukraine from the Consequences of War, the national plan for open science by the Cabinet of Ministers of Ukraine, and informational and analytical materials developed by the Ministry of Education and Science of Ukraine.

The comprehensive concept for developing the scientific field in post-war Ukraine, outlined in the "Materials of the 'Education and Science' Working Group," is designed for a ten-year implementation from June 2022 to December 2032. It includes the following key imperatives: 1) science is a crucial factor in the reconstruction of post-war Ukraine, its European integration, sustainability, and success; 2) the current state of science in Ukraine is in crisis, yet the crisis is a starting point for the comprehensive modernization of both the scientific field and the state as a whole; 3) the priority for scientific development in post-war Ukraine is open science, with the goal of reaching European and global standards.

At the level of the Cabinet of Ministers of Ukraine, the future of science in post-war Ukraine is also clearly linked to its open model. The implementation plan for the concept of open science in Ukraine is designed for 2022–2030. The document primarily discusses the formation of the open science infrastructure related to informational and image components.

The strategy presented by the Ministry of Education and Science of Ukraine concerns, first, science as a social, public, and state-significant institution; second, science as a scientific environment where researchers engage in intellectual and creative activities, with scientists as the key actors in the scientific field; third, open science, which is the foundation for the successful development of post-war Ukraine; and fourth, the integration of Ukrainian science with the corresponding quality markers into the European and global scientific community.

The analysis of the above-outlined strategies provides sufficient grounds for concluding that they share a common underlying thought: a modern nation without science is a nation of enslaved people. Accordingly, the development of science is an investment in the future of a successful nation.

Key words: *scientific sphere, state strategies, postwar Ukraine, open science.*

Постановка проблеми. Ключову роль у новітній світовій міждержавній конкуренції відіграє «наукова міць держави». Вперше цей термін у своєму виступі 8 листопада 1911 р. озвучив В. Вернадський. Під ним академік розумів здатність держави охопити своїми власними силами все коло проблем, що постає на порядку денному і вирішується світовою наукою. Звернемо увагу, що ключовим є «здатність держави охопити власними силами». У такий спосіб наука, окрім іншого, виконує ще одну важливу місію – національної безпеки, забезпечує інтелектуальний суверенітет держави. Події в історії України останнього десятиліття, насамперед агресія РФ проти України, безпосередній тому доказ.

Водночас не буде перебільшенням твердження про те, що «наукова міць держави» – це насампе-

ред і головним чином результат творчої діяльності наукового середовища, котра може існувати в сучасних умовах за постійної підтримки держави, кількісні та якісні параметри якої безпосередньо залежать від державної підтримки. У такий спосіб ми спостерігаємо комплементарність між наукою та державою.

Виявом комплементарності держави і науки є державна стратегія у сфері науки. Керуючись цим, актуальним є вивчення варіантів державної стратегії у сфері науки в повоєнній Україні, сформованих в умовах воєнного стану.

Аналіз досліджень. Питання, порушені у нашій статті, знайшли часткове відображення у новітньому українському науковому дискурсі. Вони висвітлені у напрацюваннях В. Бахру-

шина (Бахрушин 2022), О. Березка (Березко, 2022), В. Даценка (Даценко, 2022), В. Захарченка (Захарченко, 2022), І. Коліушка (Коліушко, 2022), Н. Кропачевої (Кропачева, 2024), Ю. Мелкова (Мелков, 2023), О. Саєнка (Саєнко, 2022) та інших дослідників. У фокусі їхньої уваги перебувають різні аспекти повоєнної відбудови наукової сфери в Україні. Здебільшого автори акцентують на аналізі діяльності Національної ради з відновлення України від наслідків війни, її посадовому складі, окремих положеннях національного плану щодо відкритої науки тощо. Водночас, на нашу думку, перспективним є з'ясування змісту стратегій повоєнного розвитку науки в Україні, запропонованих робочою групою «Освіта і наука» Національної ради з відновлення України від наслідків війни, Кабінетом Міністрів України, Міністерством освіти і науки України.

Мета статті – дослідити стратегії повоєнного розвитку науки в Україні, представлені робочою групою «Освіта і наука» Національної ради з відновлення України від наслідків війни, Кабінетом Міністрів України, Міністерством освіти і науки України.

Виклад основного матеріалу. 21 квітня 2022 р. Указом Президента було утворено Національну раду з відновлення України від наслідків війни (далі – Рада), затверджено її Положення та посадовий склад (Указ Президента України № 266/2022). Відповідно до Положення, Рада – консультативно-дорадчий орган при Президентові України, що, зокрема, забезпечує розроблення та внесення Президенту України узгоджених пропозицій з питань повоєнного відновлення України у ключових сферах. У її складі створено 24 робочі групи для підготовки фахових пропозицій, спрямованих на вирішення завдань, що стоять перед нею. 15 з-поміж них є робоча група з питань освіти і науки. У такий спосіб сфера освіти і науки – напрям пріоритетних реформ, реалізація яких є необхідною у воєнний та повоєнний час (Положення про Національну раду з відновлення України від наслідків війни, 2022). Таким чином, є достатньо підстав говорити, що керівництво держави чітко усвідомлює значущість наукової сфери для майбутнього України.

Результатом діяльності Ради загалом і робочої групи «Освіта і наука» зокрема впродовж квітня – червня 2022 р. стали «Матеріали робочої групи «Освіта і наука»», оприлюднені у липні 2022 р. у «Проекті Плану відновлення України» (Проект Плану відновлення України Матеріали робочої групи «Освіта і наука», 2022). Запропонований освітньо-науковою групою матеріал у частині науки структурно складається з двох час-

тин: «Основні проблеми, які необхідно вирішити в рамках Плану відновлення за напрямом «Наука та інновації» та «Цілі, завдання, етапи Плану відновлення за напрямом «Наука та інновації» в обраній сфері».

У першій розкрито такі аспекти: а) ключові виклики; б) ключові можливості; в) ключові обмеження. У другій з'ясовано проблеми та цілі, спрямовані на вирішення визначеної проблеми та завдання з досягнення цих цілей (Наука та інновації. Проект Плану відновлення України Матеріали робочої групи «Освіта і наука», 2022).

На слушну думку членів робочої групи, перед науковою сферою України стоїть сім ключових викликів. Відповідне та адекватне реагування на них дозволить науковій сфері України вийти зі стану коми та вийти на європейські й світові стандарти розвитку. З-поміж них, наприклад, відтік кадрів через війну, низький соціальний престиж професії науковця, відсутність стимулюючих кар'єрних траєкторій в дослідницькому секторі та інші (Наука та інновації. Проект Плану відновлення України Матеріали робочої групи «Освіта і наука», 2022: 192–193, 202).

Учасники робочої групи ситуацію у науковій сфері України розуміють водночас і як кризову, і як можливість докорінного оновлення науки – суспільно значущого соціального інституту в Україні, каталізатора загальної повоєнної трансформації України у статус сильної європейської держави щасливих громадян. На їх переконання, ключовою можливістю для наукової сфери повоєнної України є, наприклад, використання науки та інновацій як драйвера економічного розвитку (Наука та інновації. Проект Плану відновлення України Матеріали робочої групи «Освіта і наука», 2022: 192).

Реально оцінюючи масштаби наслідків, завдані країно-агресором Україні, члени робочої групи резонні у своїх міркуваннях стосовно обмежень, що мають місце в Україні в умовах воєнного стану. Суттєвими перепонами становленню відкритої науки в Україні вони називають: 1) воєнні дії на території України; 2) відсутність можливості прогнозувати розвиток подій в умовах воєнного стану; 3) відсутність вичерпної інформації та аналітики, необхідної для прийняття якісних управлінських рішень щодо сфери науки; брак фінансування та обмеженість державних ресурсів (Наука та інновації. Проект Плану відновлення України Матеріали робочої групи «Освіта і наука», 2022: 193).

Авторами матеріалів визначено шість основних проблем, що мають місце у сучасній науці України, а також заплановані цілі з їх усунення, етапи реалізації. З-поміж окреслених проблем є такі:

1) система організації оборонної наукової та науково-технічної діяльності не відповідає потребам та викликам; 2) недостатня спроможність органів державного управління у науковій сфері та брак міжвідомчої координації, брак якісних даних та цифрових інструментів їх збору й аналізу; 3) відсутність державної стратегії розвитку науки, яка чітко б визначала роль науки у загальній економічній стратегії та її очікуваний внесок у створення інновацій та технологій у пріоритетних для держави напрямках. Низькотехнологічна структура економіки має обмежену потребу в науці, результатом чого є низька інноваційна активність виробничих підприємств та бізнесу, купівля стандартних готових рішень замість попиту на дослідницькі продукти, відсутність значного фінансування наукової сфери з боку приватного сектору, низький рівень комерціалізації розробок; 4) зниження наукового кадрового потенціалу у зв'язку з війною, міграцією, низьким соціальним статусом професії науковця, відсутністю стимулюючих кар'єрних траєкторій в дослідницькому секторі; 5) втрата наукової інфраструктури через бойові дії, застаріла та недостатня дослідницька та інноваційна інфраструктура; 6) низький рівень інтеграції до світового і Європейського дослідницького простору, відсутність системної державної політики щодо супроводу та підтримки міжнародної співпраці у сфері науки, наявність бар'єрів для ефективного залучення та використання коштів міжнародних програм з підтримки науки та інновацій, відсутність системної співпраці з українською науковою діаспорою для підсилення української науки (Наука та інновації. Проект Плану відновлення України Матеріали робочої групи «Освіта і наука», 2022: 193, 194, 196, 198, 200, 201).

Передбачені цілі – усунення існуючих проблем. Наприклад, ціль 3 – «формування та реалізація комплексної державної стратегії розвитку науки і технологій у синергії з економікою» (Наука та інновації. Проект Плану відновлення України Матеріали робочої групи «Освіта і наука», 2022: 196).

План відновлення, запропонований робочою групою – не одномоментна дія, а стратегія, реалізація якої розрахована упродовж трьох етапів загальною тривалістю десять років. Перший етап: червень – кінець 2022 р., другий – січень 2023 – грудень 2025 рр., третій – січень 2026 – грудень – 2032 рр. Для кожного з етапів детально прописано ціль, якої заплановано досягти, та інструменти її досягнення. Наприклад, впродовж грудня 2022 – грудня 2030 рр. передбачено створення ефективної оборонної наукової та науково-технічної системи, що забезпечує впровадження наукомістких

технологій та додаткових практик в оборону та безпекову сфери (Наука та інновації. Проект Плану відновлення України Матеріали робочої групи «Освіта і наука», 2022: 193) Зрозуміло, що зазначена хронологія є умовною. Визначальним фактором, що уможливить реальність зазначених термінів, якість оновлення наукової сфери у повоєнній Україні є завершення війни.

Таким чином, представлена у «Матеріали робочої групи «Освіта і наука»» концепція наукової сфери в повоєнній Україні містить такі основні імперативи: 1) наука – важливий чинник відбудови повоєнної України, її європейськості, сталості, успішності; 2) сучасний стан науки в Україні є кризовим, водночас криза – стартовий майданчик для комплексної модернізації як наукової сфери, так і держави загалом; 3) пріоритетом наукового розвитку повоєнної України є відкрита наука, її вихід на європейський та світовий рівні.

8 жовтня 2022 р. Розпорядженням Кабінету Міністрів України № 892-р було затверджено національний план щодо відкритої науки (Про затвердження національного плану щодо відкритої науки, 2022). Його реалізація розрахована на 2022–2030 рр. Ним передбачено: завдання, заходи, індикатори та строки виконання, виконавці. З-поміж останніх – Міністерство освіти і науки України, Міністерство економіки України, Міністерство охорони здоров'я України, Міністерство цифрової трансформації України, Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України, Міністерство культури та інформаційної політики України, Національна академія наук та національні галузеві академії (за згодою). У такий спосіб до його реалізації долучено практично всі профільні державні інституції.

По суті у документі йдеться про трансформацію нинішнього стану науки в Україні в якісно інший статус повоєнної науки в Україні – у відкриту науку. Досягнення поставленої мети – відкрита наука повоєнної України – передбачає виконання шести ключових завдань. Перше – забезпечення відкритого доступу до наукових результатів та науково-технічної інформації. Друге – забезпечення відкритого доступу до дослідницької інфраструктури. Третє – створення умов для проведення ефективної роботи з науково-технічною інформацією та об'єктами дослідницької інфраструктури, що наявні у відкритому доступі. Четверте – популяризація науки, поширення наукових знань та залучення громадян до участі в науковій та науково-технічній діяльності. П'яте – удосконалення системи оцінювання якості наукової та науково-технічної діяльності. Шосте – Підвищення рівня

поінформованості та формування компетентності з питань відкритої науки (Про затвердження національного плану щодо відкритої науки, 2022).

Зазначені завдання передбачено реалізувати шляхом запровадження конкретних заходів, що відповідають завданням. Разом передбачено 27 заходів. Наприклад, виконання першого завдання – забезпечення відкритого доступу до наукових результатів та науково-технічної інформації – заплановано реалізувати впродовж 2022–2026 рр. дев'ятьма заходами. З-поміж них, наприклад, такі, як «удосконалення законодавства відповідно до стандартів та норм Європейського Союзу в частині застосування принципів належного управління науковими даними (принципи FAIR) та використання оптимізованих наукових даних (FAIR-дані), зокрема їх застосування у процесі проведення наукових досліджень, які фінансуються за рахунок коштів державного бюджету»; «забезпечення спільного використання даних з країнами ЄС, зокрема шляхом інтеграції до Європейських просторів даних»; «розвиток партнерства українських установ та організацій з Європейською хмарою відкритої науки, зокрема в рамках програми «Горизонт Європа» тощо (Про затвердження національного плану щодо відкритої науки, 2022).

Виконання четвертого завдання – популяризація науки, поширення наукових знань та залучення громадян до участі в науковій та науково-технічній діяльності – заплановано реалізувати впродовж 2024–2030 рр. двома такими заходами. Перший – розроблення та виконання плану заходів з популяризації науки з урахуванням міжнародного досвіду, зокрема принципів Європейської асоціації громадянської науки (ESCA). Другий – проведення інформаційно-комунікаційних кампаній з метою популяризації наукових досягнень серед населення, інформування про можливості використання досягнень науки у професійній діяльності та повсякденному житті (Про затвердження національного плану щодо відкритої науки, 2022).

Таким чином, є достатньо підстав стверджувати, що на рівні Кабінету Міністрів України майбутнє науки у повоєнній Україні чітко пов'язують з моделлю відкритої науки. План реалізації концепції відкритої науки в Україні розрахований на 2022 – 2030 рр. Аналіз окреслених вище завдань та заходів із їх реалізації, дає достатньо підстав говорити про те, що у документі йдеться переважно про формування інфраструктури відкритої науки, пов'язаної з інформаційним та іміджевими компонентами. Водночас Розпорядження не містить, наприклад, інформації про фінансовий складник розвитку від-

критої науки. Не йдеться у ньому і про матеріальні заохочення суб'єкту наукової сфери – науковців. Поза увагою – заходи з підтримки українських учених, що залишилися в Україні, повернення тих, хто тимчасово виїхав тощо.

Питання науково-інноваційної інфраструктури, фінансового та інтелектуального капіталів – ці та інші аспекти представлено у стратегії збереження і подальшого розвитку наукової сфери в Україні Міністерства освіти і науки України. Основними викликами для наукової сфери України в умовах воєнного стану є такі сім. 1. Руйнування та пошкодження дослідницької та інноваційної інфраструктури. 2. Необхідність запровадження нових інструментів підтримки науковців та інноваторів в умовах воєнного стану. 3. Пошук можливостей продовжувати наукову, науково-технічну й інноваційну діяльність внутрішньо переміщеними особами. 4. Розвиток академічної мобільності в умовах воєнного стану. 5. Забезпечення відкритості науки та інновацій. 6. Інтеграція до європейського і світового дослідницького просторів. 7. Розвиток інноваційної екосистеми, поєднання наукового та промислового потенціалу, забезпечення трансферу технологій і комерціалізації наукових результатів (Наукова, науково-технічна та інноваційна діяльність. Освіта України в умовах воєнного стану. Інформаційно-аналітичний збірник, 2022: 198).

Стратегією Міністерства освіти і науки передбачено два типи практик, спрямованих на розвиток науки в Україні. Перший тип – короткострокові практики, спрямовані на збереження і підтримку наукового потенціалу. Другий – практики віддаленої перспективи повоєнного часу, спрямовані на трансформацію науки в Україні у відкриту науку. Основними завданнями короткострокових практик є такі: 1. напрацювання механізмів відновлення пошкодженої та зруйнованої дослідницької й інноваційної інфраструктури; 2. визначення підходів до запровадження нових інструментів підтримки науковців та інноваторів в умовах воєнного стану; 3. створення можливостей для продовження провадження наукової, науково-технічної й інноваційної діяльності внутрішньо переміщеними особами; 4. удосконалення інституту академічної мобільності; 5. запровадження засад відкритої науки та інновацій; 6. визначення шляхів прискорення процесів інтеграції до європейського та світового дослідницького просторів; 7. створення умов для розвитку інноваційної екосистеми, поєднання наукового й промислового потенціалу, забезпечення трансферу технологій і комерціалізації наукових результатів (Наукова, науково-технічна та інноваційна діяльність.

Освіта України в умовах воєнного стану. Інформаційно-аналітичний збірник, 2022: 207).

Основними завданнями практик віддаленої перспективи повоєнного часу є такі: 1. відновлення та модернізація мережі дослідницької й інноваційної інфраструктури спільно з іноземними країнами-партнерами; 2. запровадження нових інструментів підтримки науковців та інноваторів в умовах повоєнного відновлення України; 3. створення умов для збереження наукового потенціалу, повернення вимушено переміщених осіб для забезпечення продовження провадження ними наукової, науково-технічної й інноваційної діяльності; 4. визначення довгострокових напрямів удосконалення інституту академічної мобільності з метою посилення потенціалу української науки; 5. запровадження засад відкритої науки та інновацій, що забезпечуватиме конкурентоспроможність української науки в єдиному європейському дослідницькому просторі; 6. поглиблення інтеграції до європейського та світового дослідницького просторів, що забезпечить розвиток української науки в довгостроковій перспективі; 7. створення умов для довгострокового розвитку української науки та інноваційної екосистеми. Розвиток прикладних досліджень і поглиблення взаємозв'язку наукового й промислового потенціалу. Забезпечення комерціалізації наукових результатів і трансферу технологій, що сприятиме сталому економічному зростанню України (Наукова, науково-технічна та інноваційна діяльність. Освіта України в умовах воєнного стану. Інформаційно-аналітичний збірник, 2022: 207).

Першочергове завдання стратегії – збереження й подальший розвиток сфери науки та інновацій, підтримка її спроможності забезпечити реалізацію інтелектуального потенціалу країни, забезпечення створення й використання досягнень вітчизняної та світової науки і техніки для задоволення безпекових, соціальних, економічних, культурних та інших потреб, продовження формування інноваційного вектора розвитку (Шкуратов, 2022: 196–197).

Таким чином, аналіз викладеного вище, є достатньою підставою для судження, що зазначена стратегія стосується, по-перше, науки як соціального, суспільно- та дежавозначущого інституту; по-друге, науки як наукового середовища, в якому науковці здійснюють інтелектуальну твору діяльність; науковців як ключових суб'єктів наукової сфери; по-третє відкритої науки, що є фундаментом успішного розвитку повоєнної України; по-четверте, інтеграції української науки з відповідними якісними маркерами у європейське та світове наукове товариство.

Висновки. Отже, стратегії повоєнного розвитку науки в Україні представлені напрацюваннями робочої групи «Освіта і наука» Національної ради з відновлення України від наслідків війни, національним планом щодо відкритої науки Кабінету Міністрів України, інформаційно-аналітичними матеріалами, розробленими Міністерством освіти і науки України.

Окреслена у «Матеріалах робочої групи «Освіта і наука»» комплексна концепція розвитку наукової сфери в повоєнній Україні розрахована на десятилітню реалізацію впродовж червня 2022 – грудня 2032 рр. Вона містить такі основні імперативи: 1) наука – важливий чинник відбудови повоєнної України, її європейськості, сталості, успішності; 2) сучасний стан науки в Україні є кризовим, водночас криза – стартовий майданчик для комплексної модернізації як наукової сфери, так і держави загалом; 3) пріоритетом наукового розвитку повоєнної України є відкрита наука, її вихід на європейський та світовий рівні.

На рівні Кабінету Міністрів України майбутнє науки у повоєнній Україні також чітко пов'язують з її відкритою моделлю. План реалізації концепції відкритої науки в Україні розрахований на 2022–2030 рр. У документі йдеться переважно про формування інфраструктури відкритої науки, пов'язаної з інформаційним та іміджевими компонентами. Водночас у ньому не міститься, наприклад, інформації про фінансовий складник розвитку відкритої науки. Не йдеться у ньому і про матеріальні заохочення суб'єкту наукової сфери – науковців. Поза увагою – заходи з підтримки українських учених, що залишилися в Україні, повернення тих, хто тимчасово виїхав тощо.

Першочергове завдання стратегії, представленої Міністерством освіти і науки України – збереження й подальший розвиток сфери науки та інновацій, підтримка її спроможності забезпечити реалізацію інтелектуального потенціалу країни, забезпечення створення й використання досягнень вітчизняної та світової науки і техніки для задоволення безпекових, соціальних, економічних, культурних та інших потреб, продовження формування інноваційного вектора розвитку. Зазначена стратегія стосується, по-перше, науки як соціального, суспільно- та дежавозначущого інституту; по-друге, науки як наукового середовища, в якому науковці здійснюють інтелектуальну твору діяльність; науковців як ключових суб'єктів наукової сфери; по-третє відкритої науки, що є фундаментом успішного розвитку повоєнної України; по-четверте, інтеграції української науки з відповідними якісними маркерами у європейське та світове наукове товариство.

Аналіз окреслених вище стратегій є достатньою підставою для судження про те, що спільною для них є наскрізна думка стосовно того, що сучасна нація без науки – нація рабів. Відповідно розвиток науки – інвестиція у майбутнє успішної нації.

Фінансування дослідження. Статтю написаною відповідно до держбюджетної теми Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка «Освіта і наука як чинники післявоєнної відбудови: історичний досвід, уроки для України (№ 0124U000787)».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бахрушин В. Про ідеї, що обговорюються в Напряді з відновлення України. URL: <https://zn.ua/ukr/EDUCATION/jak-budut-vidnovljувати-osvitu-ta-nauku-pislja-vijni.html>
2. Березко О. Відкрита наука – другий шанс для української наукової системи? URL: <https://zn.ua/ukr/science/vidkrita-nauka-druhij-shans-dlja-ukrajinskoji-naukovoji-sistemi.html>
3. Даченко В. Скільки коштуватиме відбудова: розрахунки Національної ради з відновлення. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/09/12/691412/>
4. Захарченко В. Відновлення України від наслідків війни на засадах неоекономіки: секторальний та просторовий підходи. Український географічний журнал. 2022. 4 (120). С. 24–36. DOI: <https://doi.org/10.15407/ugz2022.04.023>
5. Коліушко І. Національна рада відновлення України від наслідків війни та плани реформування влади. URL: https://lb.ua/blog/igor_koliushko/525328_natsionalna_rada_vidnovlennya.html
6. Кропачева Н. Відкритий доступ і відкрита наука в руслі концепції відкритої науки: загальнодоступність в цифровому форматі. Логос. 2024. 2. С. 366–368. DOI 10.36074/logos-02.02.2024.074
7. Мелков Ю. Відкрита наука та її значення для розбудови України як сильної європейської країни. Відбудова для розвитку: зарубіжний досвід та українські перспективи : міжнародна колективна монографія / [редколегія, голова – д.е.н. В.В. Небрат] ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозів. НАН України». К., 2023. С. 500–511.
8. Сасенко О. Рада відновлення від наслідків війни: уроки минулого та висновки на майбутнє. URL: https://lb.ua/blog/oleksandr_saienko/514347_rada_vidnovlennya_vid_naslidkiv_vijni.html
9. Указ Президента України № 266/2022 Питання Національної ради з відновлення України від наслідків війни. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2662022-42225>
10. Положення про Національну раду з відновлення України від наслідків війни. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2662022-42225>
11. Проект Плану відновлення України Матеріали робочої групи «Освіта і наука». К., 2022. 357 с.
12. Наука та інновації. Проект Плану відновлення України Матеріали робочої групи «Освіта і наука». К., 2022. С. 192–221.
13. Про затвердження національного плану щодо відкритої науки. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/prozatverdzhennia-natsionalnoho-planu-shchodo-vidkrytoi-nauky-892-081022>
14. Наукова, науково-технічна та інноваційна діяльність. *Освіта України в умовах воєнного стану. Інформаційно-аналітичний збірник*. К., 2022. С. 198–208.
15. Шкуратов О. Виклики розвитку науково-інноваційної діяльності в Україні в умовах воєнного стану. *Освіта України в умовах воєнного стану. Інформаційно-аналітичний збірник*. К., 2022. С. 196–197.

REFERENCES

1. Bakhrushyn V. (2022). Pro idei, shcho obhovoriuiutsia v Natsradi z vidnovlennia Ukrainy. [On the ideas discussed at the National Council for the Restoration of Ukraine] URL: <https://zn.ua/ukr/EDUCATION/jak-budut-vidnovljувати-osvitu-ta-nauku-pislja-vijni.html> [in Ukrainian].
2. Berezko O. (2022). Vidkryta nauka – druhyi shans dlia ukraïnskoï naukovoï systemy? [Is open science a second chance for the Ukrainian scientific system?] URL: <https://zn.ua/ukr/EDUCATION/jak-budut-vidnovljувати-osvitu-ta-nauku-pislja-vijni.html> [in Ukrainian].
3. Datsenko V. (2022). Skilky koshtuvatyme vidbudova: rozrakhunky Natsionalnoi rady z vidnovlennia [How much will reconstruction cost: calculations of the National Recovery Council] URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/09/12/691412/> [in Ukrainian].
4. Zakharchenko V. (2022). Vidnovlennia Ukrainy vid naslidkiv viiny na zasakh neoeconomiky: sektoralnyi ta prostorovy pidkhody. [Recovering Ukraine from the consequences of war on the basis of neo-economics: sectoral and spatial approaches] *Ukrainskyi heografichnyi zhurnal*. [Ukrainian Geographical Journal] 4 (120). 24–36. [in Ukrainian].
5. Koliushko I. (2022) Natsionalna rada vidnovlennia Ukrainy vid naslidkiv viiny ta plany reformuvannia vlady. [The National Council for the Reconstruction of Ukraine from the Consequences of the War and Plans for Reforming the Government] URL: https://lb.ua/blog/igor_koliushko/525328_natsionalna_rada_vidnovlennya.html [in Ukrainian].
6. Kropacheva N. (2024) Vidkrytyi dostup i vidkryta nauka v rusli kontseptsii vidkrytoi nauky: zahalnodostupnist v tsvyrovomu formati. [Open access and open science in line with the concept of open science: public accessibility in digital format] *Lohos*. [Logos]. 2. 366–368. [in Ukrainian].
7. Mielkov Yu. (2023) Vidkryta nauka ta yii znachennia dlia rozbudovy Ukrainy yak sylnoi yevropeiskoi krainy. [Open science and its importance for the development of Ukraine as a strong European country] *Vidbudova dlia rozvytku: zarubizhnyi dosvid ta ukraïnski perspektyvy : mizhnarodna kolektivna monohrafiia* / [redkolehiia, holova – d.e.n. V.V. Nebrat] ; NAN Ukrainy, DU «In-t ekon. ta prohnouzv. NAN Ukrainy». [Reconstruction for Development: Foreign Experience and Ukrainian

Prospects : an international collective monograph / [editorial board, chairman - Doctor of Economics V.V. Nebrat] ; NAS of Ukraine, State Institution "Institute of Economics and Forecasting". NAS of Ukraine". K., 500–511. [in Ukrainian].

8. Saienko O. (2022) Rada vidnovlennia vid naslidkiv viiny: uroky mynuloho ta vysnovky na maibutnie. [War Reconstruction Council: Lessons from the past and conclusions for the future]. URL: https://lb.ua/blog/oleksandr_saienko/514347_rada_vidnovlennya_vid_naslidkiv.html [in Ukrainian].

9. Ukaz Prezydenta Ukrainy № 266/2022 Pytannia Natsionalnoi rady z vidnovlennia Ukrainy vid naslidkiv viiny. [Decree of the President of Ukraine No. 266/2022 Issues of the National Council for Reconstruction of Ukraine from the Consequences of War]. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2662022-42225> [in Ukrainian].

10. Polozhennia pro Natsionalnu radu z vidnovlennia Ukrainy vid naslidkiv viiny. [Regulations on the National Council for the Reconstruction of Ukraine from the Consequences of War]. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2662022-42225> [in Ukrainian].

11. Proekt Planu vidnovlennia Ukrainy Materialy robochoi hrupy «Osvita i nauka» (2022). [Draft Recovery Plan for Ukraine Materials of the Working Group "Education and Science"] K., 357. [in Ukrainian].

12. Nauka ta innovatsii. Proekt Planu vidnovlennia Ukrainy Materialy robochoi hrupy «Osvita i nauka» (2022). [Science and Innovation. Draft Recovery Plan for Ukraine Materials of the working group "Education and Science".] K., 192–221. [in Ukrainian].

13. Pro zatverdzhennia natsionalnoho planu shchodo vidkrytoi nauky (2022). [On approval of the national plan for open science] URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-natsionalnoho-planu-shchodo-vidkrytoi-nauky-892-081022> [in Ukrainian].

14. Naukova, naukovo-tekhnichna ta innovatsiina diialnist. Osvita Ukrainy v umovakh voiennoho stanu. Informatsiino-analitychnyi zbirnyk (2022). [Scientific, technical and innovative activities. Education of Ukraine under martial law. Information and analytical collection] K., 198–208. [in Ukrainian].

15. Shkuratov O. (2022). Vyklyky rozvytku naukovo-innovatsiinoi diialnosti v Ukraini v umovakh voiennoho stanu. Osvita Ukrainy v umovakh voiennoho stanu. Informatsiino-analitychnyi zbirnyk. [Shkuratov O. Challenges to the development of scientific and innovative activities in Ukraine under martial law. Education of Ukraine under martial law. Information and analytical collection] K., 196–197. [in Ukrainian].